

JAARSTUKKEN

2020



Voorwoord

We bouwen samen met inwoners, organisaties, ondernemers en instellingen aan een gemeente waar mensen met plezier wonen, werken, studeren en op bezoek komen. De gemeente Wageningen legt met het jaarverslag en de jaarrekening verantwoording af over het jaar 2020. In dit voorwoord komen de belangrijkste ontwikkelingen gedurende het afgelopen jaar aan bod.

Het coronajaar

Het afgelopen jaar 2020 was in alle opzichten een bijzonder jaar. De coronacrisis maakte veel van wat voorheen vanzelfsprekend leek, ineens onzeker en had daarmee invloed op alle aspecten van ons dagelijks leven. De coronacrisis had op de eerste plaats grote consequenties voor onze samenleving; voor onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Maar ook op de gemeentelijke organisatie had de coronacrisis een grote impact. Het werk dat de coronacrisis en de telkens wisselende maatregelen met zich meebracht, trok een grote wissel op de capaciteit van de organisatie, met een groot beroep op ambtenaren om zo goed mogelijk te anticiperen en vervolgens te faciliteren. Dat gold onder andere bij de inzet van de Boa's op veiligheid, de inzet van vrijwilligers en het uitvoeren van de regelingen voor ondernemers.

De gevolgen van corona

Gevolg van de pandemie was dat de in 2019 geformuleerde ambities niet altijd haalbaar bleken en ook een andere prioriteit kregen. Toch heeft de gemeente, samen met haar inwoners, hard gewerkt aan een duurzame, veilige, daadkrachtige en sociale gemeente. De gevolgen van corona hadden de hoogste prioriteit voor het college. Het college heeft bewondering voor het aanpassingsvermogen en de inzet van haar inwoners en medewerkers. Het belangrijkste doel werd onze inwoners en ondernemers zo goed mogelijk door de crisis te loodsen. Door iedereen zo goed mogelijk en op maat te informeren, mee te denken over mogelijkheden binnen de regels en ondersteuning en hulp te faciliteren voor de meest kwetsbaren.

De (horeca-)ondernemers, de evenementenbranche en cultuur- en sportinstellingen hadden het extra lastig. Mooi was het om te zien hoe vrijwilligers, waaronder veel studenten en jongeren, bij de hulp aan kwetsbaren en ouderen aansloten. Ook voor deze studerende jongeren was de coronatijd een enorme opgave, omdat de maatregelen en de gevolgen in het onderwijs hen hard troffen.

De nieuwe toekomst

In 2020 zijn we ook gestart met het traject "Een nieuwe toekomst voor Wageningen" om Wageningen groener, socialer en duurzamer te maken. Noodzakelijk, niet alleen vanwege de coronacrisis, maar ook vanwege de financiële situatie en de capaciteitsproblemen binnen de organisatie. Het traject moet uitmonden in de duurzaam sluitende meerjarenbegroting 2021-2024. Daarin wordt vastgelegd welke resultaten we de komende jaren willen behalen. Logischerwijs brengen de coronamaatregelen groeiende onzekerheden met zich mee. Hoe ontwikkelen economie en arbeidsmarkt zich verder? Hoe groot zijn de sociale effecten van de crisis? En hoe wordt de verdeling van het gemeentefonds aangepast? De effecten daarvan zijn nog onzeker. Juist daarom faciliteren we de raad met verschillende scenario's om zo goede keuzes te kunnen maken om toe te werken naar een duurzaam sluitende meerjarenbegroting.

Positief jaarrekeningresultaat

Het jaar stond dus ook in het teken van financiën. Want ondanks de ombuigingen die in 2019 ingezet zijn, bleef de financiële situatie in Wageningen niet in balans. We zagen dat in Nederland bijna alle gemeenten kampen met tekorten in het sociaal domein, met name in de jeugdzorg/wmo en als gevolg van de opschalingskorting. Het VNG en de provincie steunen de gemeenten in de lobby naar het rijk voor een reële bekostiging van gemeentelijke taken.

We eindigden ons boekjaar met een positiever saldo dan dat we vooraf hadden ingeschat. Dat kwam onder andere doordat we door de coronawerkzaamheden minder beschikbare menskracht hadden en uiteraard door de beperkingen van de geldende coronamaatregelen. Projecten konden daardoor soms niet doorgaan. Soms doordat online participatie alleen niet volstond om een project te kunnen uitvoeren. Ook op het sociaal domein is het saldo flink positiever. We hebben meer tijdelijke middelen ontvangen van het rijk, via de verschillende circulaires, als compensatie voor de

coronaeffecten. Ook zien we dat er zorg gemeden werd uit angst voor besmettingen of uitbleef omdat coronamaatregelen dat niet toelieten.

Ombuigingen gerealiseerd

Wat wel is gelukt, is het realiseren van de geplande ombuigingen die naar aanleiding van een onderzoek van BDO waren opgesteld. Door meer kostenbewust te kijken naar de onderwerpen en uitgangspunten is in 2020 voor een totaal bedrag van circa € 5,1 miljoen aan ombuigingen gerealiseerd.

Ontmoetingen met inwoners

Het college van B&W heeft zich in de coronatijd veel van haar online kant laten zien. Het was een moeilijke tijd voor wat betreft ontmoetingen. Gelukkig was er digitaal veel mogelijk. Ondanks de fysieke beperkingen is het mooi dat er veel online is georganiseerd. Maar hoe dan ook wordt er uitgekeken naar de momenten waarop echte ontmoetingen met de inwoners weer mogelijk zijn.

Wageningen als sociale stad: klaarstaan voor wie het nodig heeft

Werk en Inkomen

In 2020 hebben we, gebaseerd op Vertrouwen Werkt, de premie parttime werk ingevoerd. In 2021 vinden de eerste uitbetalingen plaats. Ook in 2021 blijven we ons vanuit werk & inkomen inzetten op het bestrijden van de coronacrisis. In 2020 zijn we gestart met de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO), in 2021 wordt de heroriëntatie voor ondernemers toegevoegd aan de TOZO en is er een tijdelijke regeling voor noodzakelijke kosten (TONK). Natuurlijk wordt ook vanuit onze basisdienstverlening en de samenwerking met lokale- en regionale partners hard gewerkt aan het helpen van inwoners zonder werk, bijvoorbeeld met het Werkpunt of het Leer-werkloket.

Coronahulp en meer

2020 was het jaar waarin de kracht van de samenwerkingspartners binnen Welsaam zich enorm bewees. Met veel betrokkenheid en creativiteit hebben de partners voor en samen met inwoners een Coronahulp opgezet. Kwetsbare inwoners zijn zo ondersteund met dagelijkse praktische hulp en ook met hulp op emotioneel en materieel vlak. Meer dan 500 Wageningse inwoners hebben zich gemeld om hun mede inwoners te ondersteunen.

Door de Coronamaatregelen lagen veel activiteiten stil. Maar organisaties hebben zoveel mogelijk op andere manieren het contact met inwoners onderhouden. Voor de meest kwetsbare inwoners gingen (dagbesteding)activiteiten wel door, uiteraard binnen de coronamaatregelen.

Armoedemonitor 2020

In Wageningen leven circa 2.800 inwoners in armoede, waaronder zo'n 500 kinderen. Armoede en schulden zijn hardnekkige problemen, met vaak een structureel karakter. Dat betekent dat Wageningers die ermee te maken krijgen daar veelal langdurig consequenties van ondervinden. Zij hebben behalve met een financieel probleem vaak ook te maken met andere problemen, die elkaar onderling beïnvloeden.

Wageningen voert al jaren een ruimhartig armoedebeleid. Volgens afspraak bij het aantreden van de nieuwe coalitie is in 2020 het project Herijking armoedebeleid gestart. In fase 1 is gefocust op het inzichtelijk maken van de omvang van de doelgroep en welke kenmerken deze groep heeft. Daarmee heeft Wageningen voor het eerst een armoedemonitor opgesteld, waarbij de maatschappelijke partners in Welsaam intensief zijn betrokken. Deze partners hebben de opdracht van de gemeente om mensen in armoede te ondersteunen en te activeren.

Het komende jaar 2021 gaan we op basis van de gegevens in deze armoedemonitor bekijken hoe we armoede en schulden nog beter kunnen voorkomen, verzachten en verhelpen. Onderdeel is verbetering van activering en ondersteuning van onze Wageningse inwoners met meer maatwerk. Dat doen we samen met deze inwoners, omdat zij als ervaringsdeskundigen de beste adviezen kunnen geven. Zoals één van hen al aangaf: 'Zorg dat je de mensen daadwerkelijk regelmatig ziet en spreekt. Tegen een dossier kun je makkelijk nee zeggen, tegen een mens niet'.

Wageningen als woonstad

De Benedenbuurt

In de wijk Benedenbuurt wordt gewerkt aan een uitvoeringsplan naar een aardgasvrije wijk. De bewoners-coöperatie Wow heeft samen met de gemeente Wageningen een warmtepartner gevonden in Kelvin-Groendus. Deze partner gaat helpen een warmtenet en warmtebron te realiseren in de wijk. Zo kan de wijk collectief duurzaam verwarmd worden.

Kortenoord

In de nieuwbouwwijk Kortenoord vindt de bouw van het sluitstuk Buitenoord plaats, met veel aandacht voor de combinatie van betaalbaarheid, beschikbaarheid en doorstroming op de lokale woningmarkt. Dit is geregeld door 23 woningen voor 'sociale koop' beschikbaar te stellen. Huurders van de Woningstichting krijgen voorrang op deze woningen van 110 m² wanneer zij onder een bepaalde inkomensgrens zitten. De koper krijgt dan wel een zelfbewoningsplicht opgelegd tegen speculatie. Er zijn 52 sociale huurwoningen in het bouwplan opgenomen, waarvan 12 bestemd voor het Groene Hofje. Huishoudens die al huren bij de Woningstichting krijgen voorrang. Deze voorrangmaatregelen zijn in december 2020 mogelijk gemaakt door de vaststelling van Huisvestingsverordening Wageningen 2021, om de lokale doorstroming in het sociale huursegment te bevorderen.

Het Groene hofje

Het Groene hofje is een kleinschalig woonzorgconcept waar jongeren met een ondersteuningsvraag zich samen thuis kunnen voelen in een veilige omgeving. Het initiatief is gestart vanuit de ouders. De Woningstichting en de gemeente Wageningen hebben zich hard gemaakt om dit initiatief te ondersteunen. Het Groene hofje telt 10 appartementen en 4 kleine eengezinswoningen. Drie van de woningen zijn voor begeleiders/mantelzorgers en er is één gezamenlijke woning voor ontmoetingsactiviteiten. Het Groene hofje wordt na een intensieve en leerzame samenwerking eind april 2021 opgeleverd.

Wageningen in uitvoering

Nota van uitgangspunten Born Oost

De Wageningen Campus is onderdeel van de ontwikkeling van de KennisAs, een belangrijke regionale drager voor de kenniseconomie. Om een aantrekkelijke vestigingslocatie te kunnen blijven bieden voor kennisbedrijven is een verruiming van de mogelijkheden voor kennisintensieve bedrijvigheid binnen de KennisAs gewenst. Met de herontwikkeling van het gebied Born-Oost, wordt ingezet op het bieden van ruimte voor kennisintensieve bedrijvigheid in het verlengde op de onderwijs- en onderzoeksactiviteiten van de Wageningen UR.

In 2009 heeft de gemeenteraad al ruimtelijke kaders voor de herontwikkeling van het gebied Born Oost vastgesteld. Met de inzichten van nu was het wenselijk om de ruimtelijke kaders opnieuw vast te stellen. Eind 2019 heeft de gemeenteraad het college opgedragen om met een participatief proces te komen tot meer gedragen uitgangspunten voor de ontwikkeling van Born Oost. In 2020 is daarom door middel van een omgevingsdialoog tussen Wageningen UR, NIOO, omwonenden, het groenberaad en Gemeente gewerkt aan een nieuwe nota van uitgangspunten. Na dit intensieve proces is de nota 'Ruimtelijke uitgangspunten Born Oost' tot stand gekomen. Deze is door de gemeenteraad op 14 december 2020 unaniem vastgesteld. De nota van uitgangspunten vormt het kader waarbinnen Wageningen UR het stedenbouwkundig plan verder kan uitwerken en het bestemmingsplan kan op stellen.

Veilig fietsen in Wageningen

De fietsstraat Van Uvenweg is opgeleverd, aan de hand van een door inspraak gedragen ontwerp. Het doel was een route die aanmerkelijk meer fietsers trekt en die comfortabeler en veiliger is. Op de route wisselen fietsstraat en fietspad elkaar af. Auto's blijven welkom maar zijn te gast op de fietsstraat. De oude bestrating is vervangen voor rood asfalt. Het parkeren op de fietsroute is efficiënter ingericht. Er zijn onder andere twee snelheid verlagende verkeersdrempels geplaatst. De riolering is als onderhoudsproject meegenomen. Zo is er ook een hemelwaterriool aangelegd voor woningen en bedrijven. Bovengrondse containers zijn vervangen voor ondergrondse containers. Veel bomen met een korte levensverwachting zijn vervangen door nieuwe bomen. De groenvakken zijn groter geworden met meer diversiteit aan struiken. Het resultaat is een verbeterde fietsroute, binnen de begroting.

De fiets- en voetbrug Bellefleur is vervangen door een ruimere, snel op- en af te bouwen, modulaire fiets- en voetbrug die past in de omgeving. De oude was te smal voor de dagelijkse

duizenden studenten die van de Haarweg en de Marijkeweg naar de Campus fietsen. Ook kwamen er wandelaars in de verdrinking. Ook het fietspad langs Pomona is verbreed en de gevaarlijke haakse bocht voor de brug is eruit gehaald. De oude brug heeft een tweede leven gekregen bij gemeente Nijmegen. De nieuwe is de eerste brug waarvan dragende delen en landhoofden uit milieuvriendelijke cementloos geopolymeerbeton zijn gegoten.

Beter Bereikbaar Wageningen: Alternatief Bestaande Route (ABR)

In oktober 2020 heeft de provincie Gelderland voor het 'Alternatief Bestaande Route' (ABR) gekozen om Wageningen beter bereikbaar te maken. Daarbij worden de Mansholtlaan en de Nijenoord Allee aangepast en uitgebreid. Zo komt er onder meer een onderdoorgang voor autoverkeer op de Nijenoord Allee. In de Wageningse gemeenteraad bestaat hiervoor brede steun. Het is een mooie stap voor de bereikbaarheid van Wageningen, met oog bovendien voor leefbaarheid, ecologie, veiligheid voor fietsers en behoud van de groene rand om Wageningen. Momenteel is de provincie in gesprek met belangstellenden om mee te denken over het wegontwerp. De gemeente zelf is er veel aan aangelegen de effecten van de ABR voor de omwonden zoveel mogelijk te beperken. Voor de zomer starten we daarom met een proces waarbij bewoners en belanghebbenden daarover kunnen meedenken.

Kenniseconomie als lokale verbinder

Binnenstad

De coronapandemie heeft grote impact op de economie van de stad. Op ondernemers, werknemers, werkzoekenden, bezoekers. We hebben grote waardering voor de wijze waarop ondernemers met deze situatie zijn omgesprongen. In nauwe samenwerking en goed overleg hebben we de maatregelen steeds weten in te voeren samen met de (Horeca)ondernemers. We hebben geprobeerd zo optimaal mogelijk mee te denken en mee te werken, binnen de geldende maatregelen. Zo zijn de terrassen verruimd, hebben we pijlen in de Hoogstraat aangebracht, extra fietsparkeerplaatsen gemaakt, precario kwijtgescholden en shoplichten toegestaan.

Corona heeft veel nieuwe en hernieuwde contacten, formele en informele verbanden en werkwijzen en inzichten opgeleverd. De afgelopen periode heeft verschillende verbeterpunten aan het licht gebracht. De toekomstige periode vergt een doorontwikkeling van deze ingezette lijn en vraagt om een visie op de rol van economie en de rol en taak van de gemeente hierin. Het vraagt ook om andere werkwijzen en organisatie van deze rollen en taken.

Strategische agenda

De Strategische Agenda Foodvalley is vastgesteld. Met deze agenda werken wij met 8 gemeenten van de Regio Foodvalley samen met onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen. Samen versterken wij de regio en verbinden het topcluster Agrifood met de lokale economie.

Investeringsagenda Vestigingsklimaat

De eerste Investeringsagenda Vestigingsklimaat Foodvalley2030 is vastgesteld. In cofinanciering met onze partners Ede en Gelderland werken we aan verbetering van het vestigingsklimaat in het kennishart langs 3 pijlers; Werklocaties, Bereikbaarheid en Leefomgeving. Vanuit de pijler Leefomgeving is in 2020 gestart met een gezamenlijke culturele visie om in de toekomst te kunnen investeren in culturele voorzieningen. Deze komen ten goede aan kenniswerkers en inwoners.

Stad der bevrijding

Ondanks de coronacrisis hebben we 75 jaar Vrijheid op een mooie en waardige manier gevierd. Via TV en internet kon iedereen volgen hoe op 4 mei 13 verschilmakers het bevrijdingsvuur naar de provincies brachten. In de nacht van 4 op 5 mei was op Hotel de Wereld een prachtig lichtspektakel te zien. Op 5 mei werd op eervolle wijze tijdens de Nationale Herdenking Capitulaties 1945 stilgestaan bij de landen die bijgedragen hebben aan de bevrijding van ons land en de slachtoffers die daar bij gevallen zijn.

Samen met Wageningen45 hebben we in 2020 nagedacht over de toekomst van 4 en 5 mei. In de visie Herdenken, Vieren en Agenderen van Vrede en Vrijheid staat hoe we de komende jaren vrede en vrijheid onder de aandacht blijven brengen. Wageningen Stad der Bevrijding is en blijft de plek waar we het onderwerp vrijheid levendig houden en waar we het heden en verleden met elkaar

kunnen verbinden. Inwoners en bezoekers van 4 en 5 mei hebben door middel van een enquête mee kunnen denken over de toekomst. In maart 2021 is de visie vastgesteld door de gemeenteraad.

Culturele, sportieve en gezonde stad

Cultuur

De coronacrisis heeft laten zien hoe belangrijk het is om de krachten te bundelen. Een mooi voorbeeld hiervan is de realisatie van het festival De Wageningse Cultuurzomer 2020. Een samenwerking waar diverse kunst- en cultuurdisciplines, organisaties en makers in korte tijd de handen ineen hebben geslagen om met een scala aan activiteiten reuring en levendigheid in de stad te realiseren. Samenwerking is ook een van de belangrijkste pijlers onder het Cultuuractieplan. Doordat de focus kwam te liggen op het beantwoorden van vragen en het meedenken met organisaties heeft dit plan vertraging opgelopen. Maar door de inzichten die in de afgelopen periode zijn opgedaan zijn we ervan overtuigd dat er nu een sterker plan ligt en dat de thema's nog relevanter en urgenter zijn geworden.

Sport en gezondheid

In interactieve bijeenkomsten kwamen begin 2020 Wageningse inwoners, vrijwilligers en professionals van allerlei achtergronden bij elkaar. Zij hadden een droom: samen werken aan een gezond en actief Wageningen waar iedereen kan meedoen met sporten en bewegen. Dit leidde tot het Sport- en Beweegakkoord. Bij aanvang kon niemand vermoeden dat bewegen, sporten en meedoen door de coronacrisis nog veel belangrijker zouden worden. De rijksoverheid zag gelukkig de potentie van alle lokale akkoorden en heeft voor 2021 het budget verdubbeld. We kijken naar alle ideeën en initiatieven voor een actiever en gezonder Wageningen die ontplooit gaan worden.

Kennis over en hart voor voedsel

Wageningen krijgt Duurzame Streekmarkt

Een unicum in de Regio Foodvalley en misschien wel in Nederland: Wageningen heeft sinds november 2020 een wekelijkse Duurzame Streekmarkt. Als onderdeel van de markt is elke zaterdag heerlijk en duurzaam geproduceerd eten van boeren uit de directe omgeving te koop. De boeren hebben onderling afspraken gemaakt om te werken met respect voor mens, dier en milieu. Brood, groente, honing, sap, kaas, fruit, noten, paddenstoelen, worstjes en taart; het is er allemaal. De Duurzame Streekmarkt is bovendien een plek waar producenten en inwoners elkaar vinden. Zo kunnen zij nog beter samen werken aan gezond eten, een gezond klimaat, een sterke lokale economie en een mooi landschap.

Lekkere lupine voor een plantaardiger menu

Boer Andre Jurrius teelt in Wageningen een bijzonder gewas: de lupineboon. Deze boon zit boordevol eiwitten en is dan ook een prachtige lokale vleesvervanger. Voor de teelt zijn geen meststoffen nodig en de plant bindt stikstof. Lupine is voor de gemeente Wageningen een symbool geworden voor de weg naar een klimaatvriendelijk voedselpatroon. Naast boeren ontdekken ook steeds meer onderzoekers, inwoners en koks de mogelijkheden van de boon. In 2020 zetten tien Wageningse restaurants lupine op het menu tijdens de Week van de Duurzaamheid. Ook de Regio Foodvalley heeft de boon ontdekt en zal de teelt en productontwikkeling de komende jaren verder ondersteunen.

Voedselverspilling voorkomen

In 2020 is er ingezet op minder voedsel verspillen bij de inwoners en bij leerlingen van de basisscholen. Wageningen heeft actief deelgenomen aan de landelijke Verspillingsvrije week. Inwoners zijn geïnformeerd over de mogelijkheden om thuis minder voedsel te verspillen, en daarbij zijn handige tools aangereikt om mee aan de slag te gaan. Door de coronacrisis is op de basisscholen nog niet al het geplande gerealiseerd. Dat wordt in 2021 ingehaald met lessen op school in de vorm van praktijk bijeenkomsten met leerlingen. Daarnaast heeft Foodsharing Wageningen ondanks de coronacrisis nog regelmatig eten opgehaald en zodra het kon ook weer uitgedeeld bij Thuis.

Duurzaam, groen en veilig

Visie op het buitengebied

We hebben met een uitgebreid participatieproces een visie op ons buitengebied opgesteld. Hierin komen verschillende ambities op het gebied van natuur, duurzame energie, voedsel en gezondheid bij elkaar. Veel ambities voor een waardevol buitengebied. De realisatie van onze ambities willen we zorgvuldig laten plaatsvinden. Er is een uitgebreid kader gesteld voor de realisatie van zonneparken in ons buitengebied. Naast de levering van duurzame energie, dragen deze parken ook bij aan meer landschap, nieuwe natuur (versterken biodiversiteit) en meer mogelijkheden voor onze inwoners om te bewegen in het buitengebied.

Visie Wageningse Eng vastgesteld

In 2019 en 2020 heeft de gemeente Wageningen samen met Antea Group en een klankbordgroep, bestaande uit bewoners, bedrijven en natuurorganisaties betrokken bij de Wageningse Eng, constructief samengewerkt aan een visie om de ruimtelijke kwaliteit van dit gebied borgen. In deze visie is een toekomstbeeld voor de Wageningse Eng vastgelegd. Na een lang proces heeft de gemeenteraad op 15 juni 2020 deze Visie Wageningse Eng unaniem vastgesteld. Deze is vervolgens integraal onderdeel geworden van de Visie Buitengebied die door de gemeenteraad op 13 juli 2020 is vastgesteld. Waar mogelijk worden de uitgangspunten uit deze visie vervolgens verankerd in een partiële herziening van bestemmingsplan Buitengebied die in 2021 in procedure zal worden gebracht.

De Grebbedijk

Het project Grebbedijk is beland in de volgende fase. Met het vaststellen van het voorkeursalternatief door alle partijen is de verkenningsfase afgerond. Vanuit de gemeente Wageningen is een aantal ambities opgenomen in het voorkeursalternatief. De ambitie om een veilige plek te creëren in de uiterwaarden waar gerecreëerd kan worden (de waterplas) is er een van. Daarvoor is wel een natuuronderzoek nodig. De ambitie veilig recreëren gaat verder dan alleen de waterplas. Opgenomen is dat op de hele dijk fietsers en voetgangers een veilige plek krijgen. De verkenningsfase is afgesloten en de ontwerpfase gaat nu van start. In de ontwerpfase zal het voorkeursalternatief compleet uitgewerkt worden. Gemeente Wageningen is als procespartner ook hier weer nauw bij betrokken.

Vooruitkijken

Het afgelopen jaar was niet makkelijk, maar we zijn trots op wat er bereikt is met en voor onze inwoners. We kijken uit naar een nieuw jaar waarin we weer samen met uw raad en onze inwoners bouwen aan een nog mooier Wageningen.

Mei 2021

College van burgemeester en wethouders